

орқада қолиш сабабларини ёки хулк-атвордаги камчилик натижаларини муҳокама қилишга йўналтирилган бўлади [4].

Психологик маслаҳатлар бериш мактаб психологик хизматининг энг муҳим йўналишларидан биридир. Маслаҳатлар асосан ўқитувчиларга ўқувчиларга ҳамда ота-оналарга берилиб, одатда индивидуал ёки оммавий шаклда бўлиши мумкин. Тажрибалар шуни кўрсатмоқдаки, ўқитувчилар кўп ҳолларда психологга ўқувчиларда баъзи бир фанлардан ўзаштириш қийин кечаётганлиги, ўқишга қизиқишнинг йўқлиги, ўқувчилар билан низоли муносабатнинг мавжудлиги, ўзининг педагогик таъсир усуллари самара бермаётганлиги, синфда ахил муносабатлар ҳосил қилиш учун йўл-йўриқлар зарурлиги ва ҳоказолар юзасидан ёрдам сўраб мурожаат қилишади [5]. Ота-оналар эса кўпроқ болани мактабга қандай тайёрлаш кераклиги, унда қизиқишнинг йўқлиги, ўқишга ҳоқишнинг йўқлиги, хотирасининг ёмонлиги жуда тартибсиз бўлиб бораётганлиги, дангасалиги, катталар билан муносабати ёмонлашиб бораётганлиги ва ҳоказолар билан мурожаат қилиб ёрдам сўрашади.

Психологик маслаҳат бериш жараёнида энг муҳим нарсаси мавжуд муаммони мурожаат қилган инсон-

нинг ўзи ҳал қилишига имкон яратиб беришдир. Тадқиқотларнинг кўрсатишича, кўпгина тажрибасиз мактаб психологлари муаммо билан келган кишига ундай қилиш керак, бундай қилиш керак деган мазмунда маслаҳат беришга киришиб кетади. Натижада ушбу жараёнда қатнашувчи иккала томон ҳам ўзларида қандайдир қониқиш ҳиссини сезмайдилар. Бунга сабаб, мавжуд муаммонинг моҳиятини англаш ва уни ҳал қилишда фаоллик фақат мактаб психологи томонидан бўлиб, қатнашувчи шахс эса суёт позицияга ўтиб қолганлигидир. Мактаб психологи асосий эътиборини муаммоли кишининг ушбу ҳолатда иложи бори-ча фаоллигини кучайтиришга қаратиши лозим.

Шу ҳолатларни эътиборга олган ҳолда республикада таълимда психологик хизматни ташкил этиш самарадорлигини ошириш мақсадида таълимда психологик хизмат низомиларини қайта кўриб чиқиш, психологлар сони ва кадрлар тайёрлаш, қайта тайёрлаш сифатини ошириш, психологик хизматнинг моддий-техника базасини ривожлантириш, регионал марказ ва бошқа бошқарув органлари тасарруфида илмий текшириш институтлари, илмий лабораториялар доирасида илмий тадқиқот ишларини йўлга қўйиш каби вазифаларни белгилаш мақсадга мувофиқ.

Адабиётлар

1. Адизова Т.М. Психокоррекция. Учебное пособие. - Т.: 2006.
2. Адизова Т.М. Ўқувчиларнинг шахслараро муносабатларини психологик диагностика ва коррекция ишлари. Услубий қўлланма. - ТДПИ, 1997.
3. Давлетшин М.Г. Психологияда шахсни ўрганиш истиқболлари. - "Халқ таълими" журнали, 2001, 3-5 сонлар.
4. Матмуратова Н.Б. Ўсмир ва ўспиринлик ёши давридаги эгоцентризм ва коррекция ишлари. Услубий қўлланма. - Т.: ТДПУ, 2006.
5. Тўлаганова Г. Тарбияси қийин болалар психологияси. - Т.: "Университет", 2005.

РЕЗЮМЕ

Ушбу мақолада ҳозирги даврда мактабларда вужудга келган педагогик ва психологик муаммоларни ўз вақтида аниқлаб, баҳолашда ҳамда ҳал этишда мактаб психологининг ўрни, шунингдек, психологнинг асосий вазифалари бўлган психологик маслаҳат, диагностика, коррекция ва психопрофилактика ишлари ҳақида маълумотлар келтирилган.

РЕЗЮМЕ

В статье говорится о роли школьного психолога в своевременном определении, оценивании и решении педагогических и психологических проблем в современной школе, а также приводятся сведения об основных задачах психолога, которыми являются психологическая консультация, диагностика, коррекция и психопрофилактика.

SUMMARY

The article contains information about the role of the school psychologist in the definition, assessment and decision of pedagogical and psychological problems in time in the modern school and there are shown the main tasks of the psychologist: the psychological counseling, , diagnosis, correction and prevention.

ОҚЫҒЫШЫ ЖАСЛАРДЫ КӘСІПКЕ ДУРЫС БАҒДАРЛАҒДЫҢ БҮГІНГИ КҮНДЕГІ ӘҲМИЙЕТИ

Т.Т.Утебаев - педагогика илимлериниң докторы

Х.М.Қдырбаева - излениўши

Әжсинияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: касб, таълим, мотив, ўрта таълим мактаблари, ўқитувчилар, мотивация, муоммолар, ўқувчилар, касбга йўналтириш, касбий қийнчиликлар.

Ключевые слова: профессия, образование, мотив, общеобразовательные школы, преподаватели, мотивация, ученики, проблема, направление к профессии, трудности профессии.

Key words: profession, education, motif, secondary schools, teachers, motivation, problem, pupils, direction to the profession difficulties of the profession.

Оқығшы жасларды дурыс кәсіпке бағдарлағ әзелден тәлим-тәрбия процесинде үлкен мәселе болып киятыр. Бүгінги күнде де жаслардың белгили маман кәниге болып жетилисиўи ямаса жаслар арасында кәсіпти дурыс таңлай алмаўи, оның ақыбетлери, жумыссызлар санының артып барыўи, оның себеби дүнья жүзилик машқала саналып атырғанлығын кәниге алымлар тәкирарлап өтеди.

Өзбекстан Республикасы Президенти Ш.Мирзиёев «Жасларымызды еркин пикирлейтуғын, жоқары интеллектуал хәм мәнаўий потенциалға ийе болып, дүнья жүзинде өз тәмлеслери арасында ҳәр бир тараў бойынша бос келмейтуғын инсанлар болып камал табыўи, бахытлы болыўи ушын мәмлекетимиз хәм жәмийетимиздин бар күш хәм имканиятларын жаратып беремиз» деп атап көрсеткен еди [1].

Инсанның басқа тири жанзатлардан тийкарғы паркы - оның жәмийеттеги орны. Жәмийеттеги тутқан орнын оның билими хәм саналы ҳәрекетлери курайды. Саналы билип исленген ҳәрекет-хызмет делинеди. Инсан жер үсти хәм жер асты байлықларын үйрениўге тырысады. Оның ушын терең билимге ийе болады. Адам қаншелли билимли болса, соншелли шахс сыпатында қәлипслеп барады. Инсан бул билимлерди объектив дүнья-китап, педагог, журнал хәм басқа мағлыўматлардан алады. Соң ийелеген билимлерин ойқыялларында сәўлелендирип, әмелиятта қолланып барыў нәтийжесинде билимлер тиришилик тәризине айланып, мәнаўияты артып барады [2].

Соның менен бирге келешек әўладты белгили кәсіптин маманы етип тәрбиялаўда педагоглар хәм ата-аналардың орны үлкен. Баланы жаслайынан мийнет тәрбиясы арқалы келешектеги ийелейтуғын кәсибинин жетик маманы етип қәлипслестириўдин тийка-

ры есапланады. Бул хаққында белгили рус педагоги К.Д.Ушинский- “Баланы мийнет аркалы тәрбиялау оның көргизбелі хам саналы хәрәкетлерин рауажландыруы мүмкин” деп келтирген. Мийнет тәрбиясы, әлбетте, киши орталық болған шаңарақта бериледи. Мектепке шекемги дәуірден-ақ сюжетли-ролли ойындар кең тарқалған болып, олар кәсіпке бағдарланған хәрәкетлерге ийе болады. Балалар- шыпакер, сатыўшы, тәрбияшы, айдаўшы роллерине кирип ойнайды. Соның менен бирге, ата-аналар мийнет тәрбиясын баланың өз-өзине хызмет көрсетиуинен баслайды. Мәселен, перзентине өз бөлмелерин хам кийимлерин таза сақлаўын, бөлме өсимликлерине қараў хам басқа да жумысларды орынлатыўы аркалы мийнет етиўге тәрбиялап барады. Тәрбия процесинде әзелден мийнет аркалы жасларды тәрбиялап барған. Яғный инсанның минез-құлқы, этикалық хам эстетикалық тәреплери, өзін ушлап тутыўында ийелеген кәсіптин тәсири күшли. Оқыўшы шахсының кәсіп таңлаўына тәсир етиўши факторлар жүдә көп. Олардан бири мектепте алған билимлери тийкарында қандай да бир предметке болған қызығыўшылық сезими пайда болады. Бул болса кәсіп таңлаўдың баслы дереги саналады хам ол кәсіплик романтик характерди пайда етеди. Соның менен бирге көплеген шахслар кәсіп таңлағанда бул кәсіп оған қаншелли дәрежеде материаллық хошамет келтириўине тийкарланады. Кәсіпкер дерегине талпыныў тийкарында сыртқы ой-пикирлер жуўмақлары ата-ана, досларының мәсләхәтлери аркалы яки әўметке байланыслы ҳалда таңланыўы да мүмкин. Бирақ, бул факторлардың саны бир-биринен парықланады. Саналы түрде өзінде қайсы кәсіпке болған қызығыўшылық бар екенлигин аңлап барыў жетик кадр болып жетилисиўге имканият жаратады. Балада сезилген қандай да бир тараўға болған қызығыўшылықты рауажландыруы ушын имканиятлар жаратылыўы зәрүр болады.

Тәрбия процесинде ата-аналар хам педагоглар балада кәсіпкер дүнәсы хаққында ой-қиялларды пайда ете алыўы зәрүр. Кәсіпкер қызығыўшылықты рауажландырудың және бир илажы оқыўшы жасларды белгили, тәжирийбелі кәнигелер менен ушырасыўлар өткеріў, нәтижелі усыл есапланады. Олардың кәсіпкер шеберликлери, тәжирийбелери менен таныстырыў, маман кәниге болып жетилисиўи ушын неге итибар бериў кереклиги хаққында сәубетлесиўлер оқыўшыларда үлкен қызығыўшылық оятып, кәсіпкер мотивацияның пайда болыўына алып келеди.

Соның менен бирге, жоқары класс оқыўшыларына кәсіпке бағдарлаў пәнинин өтилиўине де үлкен итибар қаратылыўы зәрүр. Оқыў предметин өтиў даўамында хәр қыйлы кәсіпкер бойынша кең түсиниклер бериў менен бирге тәжирийбе де әҳмийетке ийе. Оның ушын өним ислеп шығарыўшы орынлар Мәселен: кондитер өнимлерин ислеп шығарыў техникалары менен танысыў аркалы оқыўшының еле де қызығыўшылығы артыўы мүмкин. Яки болмаса, тигиўшилик кәсиби хаққында түсиниклерди байытыў ушын тигиў машиналары, олардың ислеў техникалары менен таныстырыў, исленген өнимлерди көриў аркалы оқыўшының қызығыўшылығы және де артыўы белгили.

Бугинги күнде хәмме тараў прогрессив түрде жаңаланып атырған бир дәуірде тараў кәнигелеликлеринин көбейип баратырғанлығы белгили. Себеби, 1965-жылдың өзінде әлипбе бойынша 21741 кәсіп хам 400 кәнигеликтин түри келтирилген. Ал, халқаралық кәсіпкерлиди системаластырыў стандарты бойынша 1988-жылда 9333 кәсіп дизимге алынған [3]. Таңлаған бағдар тараўы аркалы хәр бир шахс жәмийетте өз орнын ийелейди. Белгили тараўдың жетик кәнигеси болып жетилисиўинде хәр бир инсаннан билим, сабырлық, кәсіпкер мотив, адаптация талап етилиди. Хәр қандай хызмет пенен шуғылланыў ушын шахстан қызығыўшылық хам хәрәкет талап етилиди. Тәжирийбеде мәлим

болғанындай, улыўма билим бериў мектеплерин тамамлағаннан соң оқыўшылардың көпшилиги орта арнаўлы кәсіпке бағдарланған колледжлердин қандай да бир кәнигелигине оқыўға киреди. Тәлим алыў ушын колледжлерде әдебиятлар, оқыў тәжирийбе устаханалары, лаборатория ханаларының керекли әсбап-үскенелер менен тәмийинленгенин көриўге болады. Бирақ, негедүр үш жылдан соң таңлаған тараўы бойынша хеш қандай билимге ийе болмай оқыў курсларын тамамлаған жаслардың ушырасыўы көпшиликти курайды. Усы жаслар жумыссызлар санын пайда етеди. Оларда тамамлаған кәнигелиги бойынша жумыска кириўден қорқыў, стресске түсиўи, өзине исе-ним болмаўы, пассивлик, жәмийетте өз орнын табыўында қыйыншылық пайда етип, ой-қияллары аңсат жол аркалы материаллық байлыққа ийе болыў менен бәнт болып қалады. Хәр түрли жат иллетлер хам ағымлар топарына қосылыў, девиант минез-құлқ, тәрбиясының аўырласыўына алып келеди. Өз гезегинде, бундай шахслардың жетилисиўи жәмийетке зиянын тийгизбей қалмайды. Бундай жағдайға алып келиўши факторлар бериў болмайды. Ата-аналар хам педагоглардан тәрбия процесинде сергеклик талап етилиди. Тәрбия процесинде ата-аналар перзентлери менен қанша көп уақыт шуғылланса, сонша көп нәтижелерге ерисиледи. Олардың оқыўға үлгеріўи, тәрбиясы, дослары ким, қайсы пәнге қызығады, қайсы дөгерекке қатнасыўды қәлейди. Усыларға әмел етип тәрбия жумысын алып барыў оқыўшының келешекте камал табыўын тәмийинлейди.

Оқыўшының кәсіпке дурыс бағдарланыўында тәлим процесинде педагоглардан терең билим хам шеберлик талап етилиди. Оқыўшының қандай да бир пәнге болған қызығыўшылығы келешектеги кәсіптин базалық билими есапланады. Тәлимде оқытыўшының өз предметин дурыс түсиндире алмаўы ямаса оқытыўшының этикасындағы хәрәкетлер балаға тәсирин тийгизеди. Себеби, оқыўшы сабақ даўамында оқытыўшының хәр бир хәрәкетин бақлап, анализлеп отырады. Өтилген сол предмет оқытыўшының образында қабыл етеди. Сонлықтан оқытыўшылар өз билимлерин жеткерип бериўде педагогикалық шеберлик талап етилиди. Инсанның таңлаған кәсибинен қанаатланыўы, кәсибин жақсы көрип ислеўи- жумыстың нәтижелелигин асырады хам жәмийетке керекли, тәжирийбелі кадр болып жетилисиўин тәмийинлейди. Бирақ, хәр қандай тараўдың өзине тән қыйыншылықлары хам машақатлары болады. Бул қыйыншылықларды жеңип өтиў ушын шахстан руўхый күшлилик те талап етилиди. Көпшилик жағдайларда таңлаған кәсибинен қанаатланбаў, кәсіпкер қыйыншылықлар, түрли тосықлардың келип шығыўы олардан шығып кете алмаў, арнаўлы таярлықларға ийе болмастан әўметке тийкарланып, тосыннан таңланған кәсіпкер шахстың жәмийетте өз орнын табыўында қыйыншылықларды келтирип шығарады. Айырым жағдайларда өз кәсибин өзгертиўге туўры келеди. Дурыс таңланған хызметкер инсанның қәбилети хам мейилликлерине байланыслы болады. Шахстың жетиклик дәрежеси оның индивидуал өзгешеликтери, олардың социаллық (жәмийетлик) орталық талаптарына муўапық дәрежеде байланыслы есапланады.

Таңланған кәсіптен нәтижелерге ерисиў ушын қәмил (жетик) шахс төмендеги өзгешеликлерге ийе болады, тәрбиялық, социаллық өзбетиншелик, еркин пикирге ийе болыў хам шешим қабыл ете алыў қәбилети, характеринде принципаллық (турақлылық) исе-ним, қақыйкаттылық хам басқа да өзгешеликтер. О.Г.Носкованың айтып өтиўинше, америкалы психолог К.Аржирис жетик шахсты жетик болмаған шахстан парқлаўдың 7 қағыйдасын ажыратып көрсеткен [4]. Шахс жетиклигин аңлатыўшы базалық қағыйдалардан: Пассивлик-активлик, бойсыныўшаңлық-еркинлик, минез-құлқын ихтиярий басқарыўдың рауажланғанлық дәрежеси, қызығыўшылықлардың кең хам турақлылығы, турмыслық мақсетлердин қысқа мүддетлиги

яки узакты гөзлегенлиги, шахстың этираптағылар менен бирге ислесиўи, рефлексияның раўажланғанлық дәрежеси. Буларға қосымша түрде өз-өзин баҳалаўы, сыртқы әлемди дурыс қабыл ете алыў қәбилети сыяқлы өзгешеликлерди киритиўимиз мүмкин. Соны айтып өтиў керек, жоқарыда санап өтилген жетик шахстың өзгешеликтери жетик қәниге шахсына да дурыс келеди. Бирақ, мийнет субъектиниң кәсиплик мийнетке мотивацияланғанлық, хызметтиң анық бир түрине кәсиплик жарамлылық, узакты гөзлеген кәсиплик мақсет, қәдирият, ҳәрекет стратегиясының аңланғанлығы сыяқлы бир қатар өзгешеликлер менен байып байып барады.

Қәнигелердиң пикиринше, тек ғана терең хәм кең шеңбердеги билим, көнликпе хәм тәжирийбелерге хәм шеберликке ийе болыў менен шекленип қалмай бәлки тәрбияланғанлық, кәмил жетик шахс ушын үлкен әҳмийетке ийе. “Шахстың әдеп-икрамлылық қағыйдалары, әсиресе, шахс қәдириятлары көлеминде өзін-өзи активлестириў” Мине, концепциясының түп-киликли мәнисине сиңып барады. Кәсиплик жетиклик шахсларда олардың өзлери ҳаққындағы мағлыўматларға тийкарланған жағдайда өз-өзин баҳалаўдың когнитив компонентлери күшейип барады. “Мен-қәнигемен” концепциясы менен дурыс баҳала-

ныўын сәўлелендириўши шахслық аспектлерге ажыратыў мүмкин. Кәсиплик өзін-өзи баҳалаўда хызмет нәтийжелери хәм қәнигениң шахслық потенциал баҳалары көрип шығылады. Бириншиден, мийнет жеңислеринен канаатланыў дәрежеси сәўлелендирилсе, екіншиден, шахс өз имканиятларын баҳалаў хәм шахстың өз күшине исенимлилик дәрежеси көрип шығылады. Өз-өзин баҳалаўдың пәс екенлиги қәнигениң жетик ямаса жетик емеслигинен белги бермейди. Өз-өзин баҳалаў тийкарында позитив мотивациялық өз-өзин раўажландырыў жатады хәм шахстың социаллық кәсиплик жеңислери менен коррекцияланады. Қәнигениң жетик шахсқа айланыўы субъекттиң тек ғана кәсиплик раўажланыўы басқышында әмелге аспайды. Улыўма алғанда, шахс пүткил өмири даўамында камал табыўы ушын адымлайды. Яғный, шахстың руўхый әдеп-икрамлылық көзқарасы хәм басқа өзгешеликтери жәмийет талапларына муўапық қәлипслесип барады. Кәсиплик шеберликтин жоқары дәрежеси менен бир қатарда жаңа шараяттағы жұмыс орнына көнликпе хәм тәжирийбелерди қолланыў қәбилети қурамына коммуникатив қәбилетлер, эмоционал-еркликтин қәлипслекенлиги, активлик, стресске шыдамлылық және мийнет жәмәәтлери әдеп-икрамлылық нормаларына әмел етиў киреди.

Әдебиятлар

1. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. –Тошкент: «Ўзбекистон» 2016. 56-б.
2. Бўри Зиямухамедов Педагогика (ўқув қўлланма). –Тошкент: 2014. 35-б.
3. Жалилова С.Х., Хайдаров Ф.И., Халилова Н.И. Касб психологияси (Ўқув қўлланма). –Тошкент: 2010.
4. Касб-хунар коллежи ва академик лицей ўқувчиларида касбий қобилиятларнинг шаклланиш динамикаси (методик қўлланма). –Тошкент: 2007. 23- б.

РЕЗЮМЕ

Ушбу мақолада ўқувчи ёшларни касбга йўналтириш, касбни тўғри танлашнинг аҳамиятли вазифалари сўз этилади. Бугунги кунда ёшларнинг маълум касб мутахассиси бўлиб етишиши ёки ёшлар орасида касбни тўғри танлашга сабаб бўладиган омиллар, бунда ўқувчи ёшларимиз касбни тўғри танлаши учун маслаҳатлар олиши мумкин ҳолатлар баён қилинган.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются важные задачи по направлению молодежи к профессии. Анализируются воздействующие факторы на выбор профессии молодежью и становление их профессиональными кадрами в дальнейшем. А также даются советы молодежи по выбору профессии

SUMMARY

The article deals with actual issues in directing the young people to the profession. The author analyses the factors in choosing the profession by the youth and becoming the specialists in future and gives advice to the youth in choosing the profession.

ИМКАНИЯТЫ ШЕКЛЕНГЕН БАЛАЛАР МЕНЕН ПСИХОКОРРЕКЦИЯЛЫҚ ЖУМЫСЛАРДЫ ШӨЛКЕМЛЕСТИРИЎ

З.Ш.Шеримбетова - психология илимлериниң кандидаты, доцент

Әжинияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: психология, психокоррекция, арттерапия, эмоция, гигиена, элементар предметли ҳаракатлар, фоолият.

Ключевые слова: психология, психокоррекция, арттерапия, эмоция, гигиена, элементарные предметные движения, действие.

Key words: psychology, psycho-correction, arttherapy, emotion, hygiena, elementary subject movements, action.

Ҳәзирги күнде имканияты шекленген балаларды психологиялық хәм социаллық жақтан раўажландырыў, биринши гезекте, оларда унамлы социал минез-қулықты қәлипслестириў, жәмийетте минез-қулық мәдениаты менен таныстырыў, күнделики оқыў көнликпелерине үйретип барыў зәрүр мәселелердиң бири есапланады.

Интернатлардағы, үйлердеги имканияты шекленген балаларды оқытыў хәм тәрбиялаў мазмуны, солардан - жас өзгешелигине сай, улыўма билим беріў хәм арнаўлы коррекциялық жұмысларды алып барыў үлкен әҳмийетке ийе.

Хәр бир жұмыс хәр бир баланың жағдайына, раўажланыў өзгешелигине қарай алып барылыўы зәрүр. Себеби, ерте алып барылған коррекциялық жұмыслар баланың ақылын раўажландырыўға жақыннан жәрдем береді. Соның менен бирге, бала сол ўақыттың өзінде тапсырмаларды орындаўға да таярланып барыўы жоқары дәрежеде болады. Бунда баланың раўажланыўы ушын жоқары дәрежеде мүмкиншиликлер жаратып беріў зәрүр [3:22].

Мақсетке бағдарланған хәм шыдам талап етилетуғын жұмыслар тапсырылады. Педагоглар шынығыўларды орындаў ўақытында қыйыншы-лықлар жүз

бергенде балаға қалай қатнас жасаў зәрүрлиги, олардың имканиятларының қай дәрежеде екенлигин, яғный аўырған жағдайдағы олардың өзгешеликлерин билиўи зәрүр. Арнаўлы мәкемелердиң тийкаргы мақсети, арнаўлы билимин раўажландырыў шөлкеми, орта арнаўлы мектепке шөкемги дәўирден баслап қамтып алыў, заманагөй қәнигелестирилген оқыўды шөлкемлестириў, психофизиологиялық хәм жас өзгешеликтери, сондай-ақ раўажланыўдағы кемшиликлердиң алдын алыўға бағдарланған болыўы зәрүр. Бул мақсеттен келип шыққан ҳалда, төмендеги мәселелерди анықлап алыў тийис. Мектепке шөкемги дәўирдеги имканияты шекленген балалар менен үйде, интернатта педагоглардың, психологиялық жақтан жеке индивидуал өзгешеликлерин үйрениў хәм клиникалық этнологиясының диагнозына қарап, баланың имканиятларын үйрениў, жеке ислеп шыққан реже бойынша хәр бир баланың ата -анасы менен бирге ислесиўди шөлкемлестириў, нерв психологиясы хәм физикалық жақтан саламатлығын сақлаў хәм беккемлеў унамлы эмоционал мүнәсибетти, қарым қатнасты раўажландырыў жұмыслары алып барылады. Орталыққа деген қызығыўшылығын раўажландырыў, адекват минез-қулқын хәм үлкенлер менен қарым қатнасты қәлипслестириў,